
**ВОЙНИТЕ В КОСОВО И ИЗТОЧНА УКРАИНА
И ДВОЙНИЯТ СТАНДАРТ ПРИ ОЦЕНКАТА НА ДВЕТЕ
СЪБИТИЯ ОТ МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩНОСТ**

Петър НЕНКОВ*

**THE WARS IN KOSOVO AND EAST UKRAINE
AND DOUBLE STANDARD THE ASSESSMENT OF THE TWO
EVENTS OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY**

Abstract: *The war in Kosovo and the ensuing NATO aggression against Yugoslavia and the war in eastern Ukraine and the involvement of Russia in it are the first local war in Europa after World War II. They are characterized by brutality and ethnic cleansing, a gross violation of the Geneva Conventions and the UN Charter. Among them there are many points of contact, but the reaction of the international community is different for two events. On the one hand it supports the creation of an independent state Kosovo, which performs interference in the internal affairs of Serbia, On the other hand impose economic sanctions on Russia, because of the support of Donetsk and Lugansk separatist republics in Eastern Ukraine and the annexation of the Crimean peninsula.*

Key words: *the wars in Kosovo and East Ukraine, violation of international law and double standards in assessing both events from the international community*

* Авторът е доцент, доктор, преподавател във Висшето училище по сигурност и икономика – Пловдив.

УВОД

Войната в Косово и последвалата агресия на НАТО над Югославия и войната в Източна Украйна и намесата на Русия в нея се характеризират с жестокост и етническо прочистване, с грубо нарушаване на Женевските конвенции, Хартата за правата на човека и Устава на ООН. Между тези войни има различия, но и много допирни точки. Реакцията на международната общност обаче е различна за двете събития и е нагледен пример за двойния ѝ стандарт. От една страна, тя подкрепя създаването на независима държава Косово, акцентирайки върху правото на самоопределение на косовските албанци, с което грубо нарушава международното право, а от друга страна, извършва агресия без санкцията на Съвета за сигурност на ООН над бивша Югославия заради стремежа си да запази своето териториално единство. При почти аналогична ситуация тя игнорира правото на самоопределение на рускоговорящото население на Източна Украйна и Крим и налага икономически санкции на Русия заради подкрепата ѝ на двете сепаратистки републики в Източна Украйна и анексирането на Крим след извършения преврат в Киев.

ВОЙНАТА В КОСОВО

Населената предимно с албанци област Косово е присъединена към Сърбия след балканските войни през 1913 г. След кратък период (1939 – 1944 г.), през Втората световна война, когато по-голямата част от областта е в границите на Албания, Косово отново става част от Сърбия в рамките на комунистическа Югославия. През 1974 г. областта получава известна автономия. Масови демонстрации на албанците през 1981 г. настояват Косово да получи статут на равноправна република в Югославската федерация. Протестите са насилствено потушени, а през 1989 г. автономията на Косово е силно ограничена. През 1990 г. албанците организират непризнати от властите избори и новият косовски парламент приема конституция на Косово, в която обявява областта за суверенна република в състава на Югославия. По-късно албанците изграждат своя администрация. Тя е паралелна на поддържаната от сръбското правителство администрация и през 1992 г. е оглавена от Ибрахим Ругова. През септември 1991 г. неофициалното албанско

правителство провежда референдум, който подкрепя създаването на независимо Косово. Сръбското правителство се стреми чрез политика на икономически натиск и заселване на сърби от други части на бивша Югославия да промени етническата картина в Косово. Радикалните групи в областта засилват своето влияние и създават Армия за освобождение на Косово (АОК) [8]. Първоначално АОК организира изолирани нападения срещу сръбската полиция, но през 1997 г. значително разширява дейността си. През март 1998 г. АОК започва мащабни военни действия срещу сръбските сили, поставяйки началото на Косовската война, и до средата на годината поставя под свой контрол около половината от територията на Косово. През лятото сръбската армия започва широка контраофанзива, съпроводена с насилия, която предизвиква международна намеса в конфликта. Действията на югославските власти предизвикват бежанска вълна, като десетки хиляди албанци се отправят към границите с Албания и Република Македония. Опасявайки се от повторение на хуманитарната катастрофа от войната в Босна, правителствата на САЩ и някои западноевропейски държави оказват силен натиск върху Югославия, заплашвайки я с военна намеса в конфликта. В резултат на дипломатическия натиск е постигнато споразумение за прекратяване на огъня [5]. След сключването на примирието в Косово е изпратена мисия на ОССЕ, която да контролира неговото прилагане. САЩ предлагат план за решение на кризата, предвиждащ широка вътрешна автономия на Косово в рамките на Югославия и въвеждане в областта на войски на НАТО, които да гарантират реда и спазването на правата на всички общности, но той е отхвърлен от югославското правителство. На 6 февруари започват преговори между правителството на Югославия, албански представители и правителствата на САЩ, Великобритания, Франция, Германия, Италия и Русия, които завършват, без да се постигне споразумение. На 22 март югославските сили започват широка офанзива срещу АОК, последвана ден по-късно от намесата на НАТО във войната. Ударите на натовската авиация започват на 24 март 1999 г. и прекратяват на 11 юни 1999 г. Кодовото название на офанзивата е операция „Съюзна сила“, а в американския щаб тя е известна като операция „Благородна наковалня“. Официалната причина за бомбардировките е югославската операция „Подкова“, която цели етническо прочистване на Косово. Операцията на НАТО е извършена без съгласието на Общото съб-

рание на ООН. Бомбардировките водят до оттеглянето на югославските войски от Косово. По-късно е организиран Международен наказателен трибунал за бивша Югославия, който решава, че югославските сили за сигурност са отговорни за етническите чистки и потъпкването на човешките права на албанското население в Косово. Реално обаче етнически чистки провеждат и албанците след намесата на НАТО. След оттеглянето на югославската армия от Косово в областта влизат мироопазващите сили КФОР. Броят на загиналите сърби вследствие на въздушните удари на НАТО е около 3000 души. Броят на бежанците достига до 300 000. Бомбардировките унищожават до 20 % от жилищния фонд в много сръбски градове. Общите загуби, нанесени на промишлени и транспортни обекти, се оценяват на 1 млрд. долара. Непосредствено след края на Косовската война силите на Армията за освобождение на Косово са разоръжени. Областта е превърната в протекторат на ООН, управляван от специално създадена Временна администрация на ООН [8], но под нейния надзор продължават да функционират албанските институции, създадени през 90-те години. Въпреки присъствието на КФОР и администрацията на ООН на 17 март 2004 г. косоварите извършват погроми над сърбите, останали да живеят в областта, като убиват 19 и раняват 954 души. Няколко хиляди сърби са изгонени от своите домове. Изгорени и взривени са 800 сръбски дома, 35 православни храма и манастира. На 17 февруари 2008 г. Парламентът на Косово едностранно обявява създаването на независима Република Косово. Според Конституцията на Сърбия парламентът на тази област няма необходимите пълномощия за отделяне. От сръбска гледна точка Косово и Метохия и сега продължават да се водят автономна област на Сърбия. Оказаната подкрепа на Косово от Запада обаче попречва на възстановяването на териториалната цялост на Сърбия и установяването на конституционен строй на територията на Косово и Метохия. Така бе създаден любопитен прецедент, който грубо погазва международното право и поощрява сепаратистите да отцепват територии от независими и суверенни държави с подкрепата на САЩ и НАТО [12].

ВОЙНАТА В ИЗТОЧНА УКРАИНА

Войната в Източна Украйна започва през 2013 г., първоначално като серия от мирни акции в подкрепа на асоциирането на Ук-

райна към ЕС. През есента и зимата на 2013 г. напрежението ескалира. До този момент президентът на страната Янукович води колеблива политика, балансирайки между Русия, с която Украйна е свързана с дълбоки исторически, стопански и чисто човешки връзки, от една страна, и ЕС, към който украинците отправят надеждите си за по-добро бъдеще, от друга страна. Многолюдните протести в Киев са активно подкрепяни от Европа и САЩ. Напрежението на площадите се покачва и прераства във въоръжени кървави сблъкновения между привържениците на Евромайдана и органите на реда. Задълбочилият се конфликт води до пряката намеса на ЕС, който посредничи между опозицията и президента Янукович за подписването на 21 февруари 2014 г. на „Съглашение за регулиране на политическата криза в Украйна“. Споразумението е нарушено часове след подписването му. Президентът Янукович изтегля органите на реда и напуска Киев, а по-късно и страната, докато въоръжената опозиция завзема правителствените учреждения в Киев и в редица областни центрове [3]. Антиправителствените акции са особено ожесточени и масови в западните части на страната, като повсеместно са съпроводени с насилие. Радикални националистически формирования искат да ограничат ползването на руския език, който масово е разпространен в Украйна. На този фон източните провинции се обявяват срещу смяната на властта и в тях също започват да се провеждат масови демонстрации. В Донецк и Луганск се обявяват автономни републики. Оформя се противопоставяне на проруски области, граничещи непосредствено с Русия, които отказват да признаят новата власт в Киев, която не приема неподчинението и изпраща редовна войска, за да потуши бунта им [9].

Въоръженият сблъсък се превръща във война. И двете воюващи страни използват тежко въоръжение, включително танкове и артилерия. Според ООН в доклада на Върховния комисар по правата на човека се обявява, че към декември 2016 г. общият брой на жертвите на конфликта достига 9758 убити, с повече от 22 хиляди ранени. Киевската хунта провежда война на геноцид срещу мирното население на Украйна [24].

През септември 2014 г. се подписва протокол за спиране на огъня, който има кратковременен ефект, и конфликтът се разгаря отново. Няколко месеца по-късно се провежда нова среща на най-високо ниво с ръководителите на Франция, Германия, Русия и Украйна и представители на Луганската народна република и Донец-

ката народна република, на която се подписват Минските споразумения, които стават основа за бъдещото мирно разрешаване на конфликта. Въпреки споразуменията нарушенията им и от двете страни са многобройни, като бойните действия продължават с променлива интензивност. Отделен епизод на противопоставянето е присъединяването на Крим към Русия през пролетта на 2014 г. Пред лицето на насилието в Украйна там също се надига съпротивително движение на проруските сили. Много важно обстоятелство е фактът, че Крим има статут на автономна република със самостоятелен парламент и правителство в състава на Украйна. Това позволява парламентът на Крим да вземе решение, съобразено с конституцията, за провеждане на референдум за отделяне на Крим от Украйна. Референдумът се провежда на 16 март 2014 г. и бива подкрепен от 96,77 % от населението. Важен факт е, че присъединяването на Крим към Русия протича безкръвно, без дори един изстрел, въпреки наличието на части на въоръжените сили на Украйна [22].

ДВОЙНИЯТ СТАНДАРТ ПРИ ОЦЕНКАТА НА ДВЕТЕ СЪБИТИЯ ОТ МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩНОСТ

ПРЕДСТАВЛЯВА ЛИ ВОЙНАТА НА НАТО СРЕЩУ ЮГОСЛАВИЯ НАРУШЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО?

Чл. 2/4/ от Устава на ООН постановява, че „страните трябва да се въздържат в международните отношения от заплахата или употреба на сила срещу териториалната цялост на друга страна“. Проблемът е там, че този член е нарушаван много пъти и най-често от онези, които следва да го пазят – постоянните членки на Съвета за сигурност. При това те го правят най-безпроблемно, защото имат ядрено оръжие и защото винаги могат да наложат вето на евентуална осъдителна резолюция впоследствие. Уставът на ООН допуска две изключения на забраната за употреба на сила – налагането на военни санкции от ООН при „запахата за мира или акт на агресия“ (чл. 42) и „правото на самоотбрана при въоръжено нападение“ (чл. 51). И двете обаче са невалидни в Югославия, след като няма резолюция на Съвета за сигурност, нито има нападната страна на НАТО – чл. 5. Според редица западни политолози ударите на НАТО над бивша Югославия са законни, въпреки че няма санкция

за тяхното извършване от Съвета за сигурност на ООН. В подкрепа на своята теза те привеждат следните аргументи [23]:

1. Уставът на ООН в чл. 1/1/ постановява, че най-важна цел на ООН е „запазването на международния мир и сигурност чрез приемане на колективни мерки за премахване на заплахи за мира и актове на агресия“. Ситуацията в Косово е призната за заплаха за мира с Резолюция 1199 на Съвета за сигурност. Според западните експерти е спорно дали операцията на НАТО в Югославия е извън устава на ООН. Като аргумент те сочат опита на Русия да представи акцията на НАТО за противоуставна на ООН, който бе отхвърлен от Съвета за сигурност с 12 на 3 гласа.

2. Уставът на ООН е стожерът, но не и цялото международно право. То обхваща и други конвенции. През 1948 г. е приета Конвенцията по геноцида, която не само позволява, но и задължава държавите – членки по конвенцията, да предотвратят действия, възнамеряващи да „унищожат цялостно или отчасти национална, етническа, расова или религиозна група“. Историята многократно е оправдавала хуманитарни интервенции, чиято цел е спасяването на живота на хората, независимо дали е санкционирана от Съвета за сигурност на ООН или не. Може обаче да се поспори дали действията на Белград по отношение на Косово са етническо прочистване на албанците от областта, или стремеж на югославските власти да защитят конституцията си и териториалната цялост на страната [23].

3. Югославия се позовава на своя суверенитет над Косово, но такъв вече не съществува, защото режимът в Белград е унищожил и прогонил населението в Косово. Според западните експерти Югославия не е пълноправна държава – членка на ООН, поради разпадането си и нежеланието на Белград да поиска формално ново приемане в ООН според изискването на Резолюция 777 на Съвета за сигурност. Като непризнат субект на международното право Югославия не притежава де юре и териториална цялост. Операцията на НАТО е насочена не срещу сръбския народ, а срещу военните обекти в Сърбия, които са инструменти за престъпления срещу албанското население.

Тези твърдения [18] обаче за мен са пълен парадокс. Ако е така, как НАТО ще обясни бомбардирането на цивилни сгради и избитите вследствие на въздушните удари над 3000 мирни жители?

4. Албанците в Косово имат право на национално малцинство и самоопределение (при сходни обстоятелства обаче западните

експерти не признават правото на рускоговорящото население в Източна Украйна и Крим на самоопределение!?) [23].

Според тях властта в Белград отказва да даде на косоварите подобен статут и това става причина за появата на Армията за освобождение на Косово и последвалата интервенция на НАТО. Появата на опълченците в Луганската и Донецката сепаратистка република обаче е заклеймено от Запада като груба намеса във вътрешните работи на Украйна!?

Според Майкъл Уолцър – автор на книгата „Законни войни“, правото на употреба на сила не е достатъчно, защото следва да се спазва и международното право. Съобразени ли са ударите на НАТО с Хагските и Женевските конвенции за правилата на водене на война? Неточните попадения на някои натовски пилоти по граждански обекти, причинили много жертви сред цивилното население, поставиха остро този въпрос. Те обаче бяха представени пред международната общественост като „случайни грешки“ на ВВС на Алианса [5].

КОСОВО И МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО

Войната в бивша Югославия и създаването на независима държава Косово раздели Великите сили на две. От една страна, Западът начело със САЩ даде своята безрезервна подкрепа на тази квазидържава в Западните Балкани. От друга страна, Русия и Китай се противопоставиха решително на това и де факто те се превърнаха в най-ревностни поддръжници на международното право [21]. Това грубо нарушение на международното право не е уникално, защото САЩ и скалъпената им коалиция нахлуха в Ирак през 2003 г. по подобен сценарий, отново без резолюция на Съвета за сигурност. Във всеки от тези случаи оправданието на САЩ за заобикалянето, а в крайна сметка и за игнорирането, на ООН като световна миротворческа организация бе конкретната ситуация в тези две държави, а именно преследването на етническите албанци в Косово и заплахата от диктатора Саддам Хюсеин за света и собствения му народ. Такова оправдание би било основателно, ако се прилагаше към всички подобни случаи, но, за съжаление, това не се прави. Много от диктаторите в различни точки на света се ползват с протекцията на САЩ, защото плащат баснословни суми за доставка на оръжия и бойна техника от военнопromишления им комплекс, с които зап-

лашват мира извън своите граници. Следващите стъпки на правителството в Косово потвърдиха опасенията на някои политически наблюдатели, че то не ще зачита мнението на международната общественост и ще нарушава международното право дори с риск да бъде разпалена нова война със Сърбия. Това най-ярко бе изразено в трансформиране от правителството в Прищина на косовските сили за сигурност в редовна армия. Резонен е въпросът коя международна организация им е разрешила това деяние и в кой документ е записано, че имат право на редовна армия [18].

ВОЙНАТА В ИЗТОЧНА УКРАИНА И РЕАКЦИЯТА НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩЕСТВЕНОСТ, ИЗРАЗЯВАЩА СЕ В НАЛАГАНЕ НА САНКЦИИ СРЕЩУ РУСИЯ

От март 2014 г. ЕС започна да налага ограничителни мерки срещу Русия. Мерките бяха приети в отговор на незаконното анексиране на Крим и умишленото дестабилизиране на Украйна. ЕС налага различни видове ограничителни мерки: дипломатически мерки, индивидуални ограничителни мерки, замразяване на активи и ограничаване на пътуванията, ограничения за икономическите отношения с Крим и Севастопол, икономически санкции, ограничения за икономическото сътрудничество [20].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От така направения анализ на войните в Косово и Източна Украйна се налага изводът, че международната общност под диктовката на САЩ очевاعدно прилага двоен стандарт при оценяването на две сходни събития, при които е нарушено международното право. Вследствие на това ЕС, НАТО и САЩ реагираха по-различен начин към държавите, замесени в тези две войни. В нарушение на международното право те подкрепиха албанските сепаратисти в Косово да нарушат териториалната цялост на Югославия и да създадат своя независима държава. В същото време предприеха икономически санкции срещу Югославия, която обвиниха в агресия, геноцид и потъпкване на човешките права на албанското население в Косово. Военнополитическият блок НАТО извърши агресия над нея без разрешение на Съвета за сигурност на ООН. Вината на правителството на Слободан Милошевич бе, че искаше да защити

териториалната цялост на своята държава и да се противопостави на отцепването на Косово от нейната територия. При нападенията на авиацията на НАТО бяха убити и осакатени 3000 невинни югославски граждани. И до ден днешен няма извинение, нито изплащане на парични обезщетения на близките на загиналите. Реакцията на ЕС, НАТО и САЩ към участниците във войната в Източна Украйна също е много странна. От една страна, те подкрепят морално и материално профашистката хунта в Украйна, заграбила по насилствен начин властта в Киев, и си затварят очите пред многобройните и жестоки престъпления спрямо местното население. От друга страна, те наложиха икономически санкции на Русия заради подкрепата ѝ на двете проруски сепаратистки републики в Луганск и Донецк и анексирането на Кримския полуостров. Западът не се съобрази с факта, че Крим като автономна област в Украйна има свое правителство и парламент, които организираха референдум дали Крим да остане в украинската държава, или да премине към Руската федерация. На допитването до народа над 96 % от населението категорично изразиха своята подкрепа за присъединяване към Русия. Въпреки това натискът срещу Русия продължава [22]. НАТО трупа оръжие и строи военни бази около границите на Руската федерация, а бойните му кораби кръстосват водите на Черно море. До разпалването на Трета световна война има само една крачка и дано здравият разум на политиците надделее над агресивната риторика и начин на мислене на войнолюбците. От така направения анализ се налага още един очебиен извод: че човечеството нищо старо не е забравило и нищо ново не е научило въпреки двете световни войни, огромните разрушения и десетките милиони жертви в тях.

Литература

1. **Алипиев, И.** Изменение в средата за сигурност и прилаганите нови форми, методи и средства за противоборство. Хибридна война. София, 2015.
2. **Бекярова, Н.** Регионализъм. Регионална сигурност. София, 2005.
3. **Войната** в Източна Украйна е по-разрушителна, отколкото преди. [онлайн]. [прегледан 12.04.2018]. <https://clubz.bg/66523-vojnata-iztochna-ukrajna-e-po-razrushitelna-otkolkoto>.
4. **Войната** в Източна Украйна – четвърта година без изгледи за мир. [онлайн]. <https://www.dnes.bg/comments.php?id=338040&action=login>.
5. **Войната** за Косово така и не завърши. [онлайн]. old.segabg.com/article.php?id=212626.

6. **Декларация** за независимост на Косово (2008). – В: *Уикипедия*. [онлайн]. [https://bg.wikipedia.org/wiki/Декларация_за_независимост_на_Косово_\(2008\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Декларация_за_независимост_на_Косово_(2008)).
7. **Енев**, Е., П. Маринов. Операции за поддържане на международния мир и сигурност. София, 2014.
8. **Енчев**, В. Югославия – последната балканска империя. София, 2005.
9. **Забравената** война в Източна Украйна. [онлайн]. [прегледан 15.11.2018]. https://www.webcafe.bg/Zabravenata_voyna_v_Iztochna_Ukrayna.
10. **„Замразеният“** конфликт в Източна Украйна ескалира. [онлайн]. [прегледан 3.02.2017]. <https://www.investor.bg/.../zamrazeniiaat-konflikt-v-iztochna-ukraina-i-kiev-i-moskva>.
11. **Иванджийски**, Кр. Това е война САЩ – Русия, а не Украйна – Русия. Перспективите на военния сценарий. [онлайн]. [посетен 2014]. <https://strogosekretno.com/>.
12. **Иванова**, Й. Независимостта на Косово – в съответствие с международното право, и ролята на България за нейното утвърждаване. София, 25 септември 2018.
13. **Изказване** на министър-председателя Иван Костов пред Народното събрание. Народно събрание на Република България, 25 март 1999.
14. **Костов**, Д. Геоикономика и сигурност. Пловдив: КИА, 2014. ISBN 978-619-90178-5-2.
15. **Лилов**, Гр. Зад фасадата. София, 2013.
16. **Мете**, Серж. История на албанците. София, 2007.
17. **Нации** и държави в Югоизточна Европа. Солун, 2009.
18. **Независимостта** на Косово не нарушава международното право. [онлайн]. [прегледан 22.07.2010]. <https://www.vesti.bg>.
19. **Обявяването** на независимостта на Косово превърна Русия в основен защитник на международното право в ООН. [онлайн]. [прегледан 20.02.2008]. <https://www.dnevnik.bg/dnevnikplus/2008/02/20/461260/>.
20. **Ограничителни** мерки на ЕС в отговор на кризата в Украйна. [онлайн]. <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/sanctions/ukraine-crisis/>.
21. **Представлява** ли войната на НАТО срещу Югославия нарушение на международното право. [онлайн]. https://www.capital.bg/.../249953_predstavliava_li_voinata_na_nato_sreshtu_jugoslaviia...
22. **Русия** откри трети фронт във войната с Украйна. – В: *News.bg*. [онлайн]. [посетен 26.11.2018]. <https://news.bg/world/rusiya-otkri-treti-front-vav-voynata-s-ukrayna.html>.
23. **Устав** на ООН. [онлайн]. <http://www.un.org>.
24. **Хронология** на хаоса в Украйна. – В: *Новини* и анализи от Европа. [онлайн]. [посетен 6.05.2014]. <https://www.dw.com/bg/хронология-на-хаоса-в-украйна/a-17614372>.

References

1. **Alipiev**, I. Changes in the security environment and applied new forms, methods and means of countering. Hybrid war. Sofia, 2015.
2. **Bekyarova**, N. Regionalism. Regional Security. Sofia, 2005.
3. **The** war in Eastern Ukraine is more destructive than before. [online]. [reviewed 12.04.2018]. https://clubz.bg/66523-vojnata_iztochna_ukrajna_e_po_razrushitelna_otkolkoto.
4. **The** war in Eastern Ukraine – the fourth year without prospect of peace. [online]. <https://www.dnes.bg/comments.php?id=338040&action=login>.
5. **The** war on Kosovo has never ended. [online]. old.segabg.com/article.php?id=212626.
6. **Declaration** of Independence of Kosovo (2008). – In: Wikipedia. [online]. [https://bg.wikipedia.org/wiki/Декларация_за_независимост_на_Косово_\(2008\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Декларация_за_независимост_на_Косово_(2008)).
7. **Enev**, E., P. Marinov. Operations for the maintenance of international peace and security. Sofia, 2014.
8. **Enchev**, V. Yugoslavia – the last Balkan Empire. Sofia, 2005.
9. **The** Forgotten War in Eastern Ukraine. [online]. [reviewed 15.11.2018]. https://www.webcafe.bg/Zabravenata_voyna_v_Iztochna_Ukrayna.
10. „**The** frozen“ conflict in eastern Ukraine is escalating. [online]. [reviewed 3.02.2017]. <https://www.investor.bg/.../zamrazeni-at-konflikt-v-iztochna-ukraina-i-kiev-i-moskva>.
11. **Ivanzhiiski**, Kr. This is a US-Russia war, not a Ukraine-Russia. The prospects of the military scenario. [online]. [reviewed 2014]. <https://strogosekretno.com/>.
12. **Ivanova**, Y. Kosovo's independence – in line with international law, and Bulgaria's role in asserting it. Sofia, 25 September 2018.
13. **Speech** by Prime Minister Ivan Kostov before the National Assembly. National Assembly of the Republic of Bulgaria, 25 March 1999.
14. **Kostov**, D. GeoEconomy and security. Plovdiv: CEA, 2014. ISBN 978-619-90178-5-2.
15. **Lilov**, Gr. Behind the facade. Sofia, 2013.
16. **Métais**, Serge. History of the Albanians. Sofia, 2007.
17. **Nations** and countries in Southeast Europe. Thessaloniki, 2009.
18. **Kosovo's** independence does not violate international law. [online]. [reviewed 22.07.2010]. <https://www.vesti.bg>.
19. **Announcing** Kosovo's independence has made Russia a major advocate of international law at the UN. [online]. [reviewed 20.02.2008]. <https://www.dnevnik.bg/dnevnikplus/2008/02/20/461260/>.
20. **EU** restrictive measures in response to the crisis in Ukraine. [online]. <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/sanctions/ukraine-crisis/>.

21. **Is** the NATO war against Yugoslavia a violation of international law. [online]. https://www.capital.bg/.../249953_predstavliava_li_voinata_na_nato_sreshtu_jugoslaviia...

22. **Russia** opened a third front in the war with Ukraine. – In: *News.bg*. [online]. [reviewed 26.11.2018]. <https://news.bg/world/rusiya-otkri-treti-front-vav-voynata-s-ukrayna.html>.

23. **UN** Charter. [online]. <http://www.un.org>.

24. **Chronology** of Chaos in Ukraine. – In: *News and analyzes from Europe*. [online]. [reviewed 6.05.2014]. <https://www.dw.com/bg/хронология-на-хаоса-в-україна/a-17614372>.